

รูปแบบภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธ เพื่อแก้ปัญหาความขัดแย้งทางการเมือง

Political Leadership Model for Solving Political Conflicts Based on the Buddhist Principles

¹บานชื่น นักการเรียน, ²สันฐาน ชยนนท์ และ ³วิจิตรา ศรีสอน

¹Banchuen Nakkannan, ²Santhan Chayanon and ³Wichitra Srison

^{1, 2, 3}มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

^{1, 2, 3}Suan Sunandha Rajabhat University, Thailand

E-mail: ¹suwanruangbanchun@gmail.com, ²sunthan.chayanon@gmail.com, ³vi3619@hotmail.com

Received September 4, 2021; Revised September 26, 2021; Accepted February 15, 2022

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองไทย และ 2) เพื่อสร้างรูปแบบภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธในการแก้ปัญหาความขัดแย้งทางการเมือง ใช้รูปแบบวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ นักวิชาการ นักการเมือง และประชาชน ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกจำนวน 18 คน โดยวิเคราะห์ข้อมูลเนื้อหา ด้วยเทคนิคเดลฟาย และการจัดสนทนากลุ่มย่อย วิเคราะห์และนำเสนอผลแบบเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า

1) ปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองไทย มีสาเหตุความขัดแย้ง คือ มีอุดมการณ์ทางการเมืองต่างกัน การแสวงอำนาจทางการเมือง มีอคติต่อกัน การแข่งขันเข้าสู่อำนาจและผลประโยชน์ ความคิดเห็นไม่ลงรอยกัน มีความขัดแย้งระหว่างบุคคล มีการแบ่งฝักแบ่งฝ่ายกัน นโยบายพรรคการเมืองที่แตกต่างกัน และโครงสร้างอำนาจทางการเมือง ส่วนความไม่สงบทางการเมืองไทยเกิดจากสาเหตุ คือ มีอุดมคติทางการเมืองต่างกัน อำนาจทางการเมือง อำนาจทางการเมือง อุดมการณ์ขัดแย้งกัน และผลประโยชน์ที่ไม่ลงตัวกัน ส่วนความขัดแย้งทางการเมืองไทยด้านอุดมการณ์ทางการเมืองก่อให้เกิดความเห็นต่างทางการเมือง ก่อให้เกิดความขัดแย้งทางการเมืองที่เกิดขึ้นจาก อุดมการณ์ทางการเมือง ความเหลื่อมล้ำ ทางสังคม เศรษฐกิจ ความเชื่อ ค่านิยม

2) รูปแบบภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธเพื่อแก้ปัญหาความขัดแย้งทางการเมือง ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลัก คือ คุณธรรม จิตใจมั่นคง ภาวะอารมณ์ ศักยภาพ และวุฒิภาวะ เรียกว่า M-STAM MODEL

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำเชิงพุทธ; ความขัดแย้ง; การเมือง

Abstract

This research article aimed to 1) study the problems of Thai political conflict, and 2) create a model of Buddhist political leadership to resolve political conflicts. This study was a qualitative research model. Data were collected via interviews. The key informants were academics, politicians, and the public through in-depth interviews with 18 experts by content analysis using the Delphi technique and focus group discussion. Descriptive analysis and presentation of results. The results of the research revealed that

1) The Thai political conflict was caused by different political ideologies, the different pursuits of political power, and prejudice against each other. The political unrest in Thailand was caused by different political ideologies, political power, bargaining power, ideology, and benefits. As for the political conflict in Thailand, political ideology has created different opinions, causing political conflicts arising from political ideology, social inequality, economics, beliefs, and values.

2) The Buddhist political leadership model for solving political conflicts consisted of five main components, which were morality, stability, tranquility, ability, and maturity called the M-STAM MODEL.

Keywords: Buddhist Leadership; Conflict; Politics

บทนำ

สังคมไทยปัจจุบันนี้มีการแตกแยกไม่ลงรอยกัน ทั้งภายในและภายนอกจะเห็นได้ชัดเกือบทุกระดับของสังคม เกิดความเครียด ความก้าวร้าวกระจายไปทั่ว เมื่อเป็นเช่นนี้การที่จะหันหน้าเข้าหากันปรึกษาหารือแก้ไขปัญหาต่าง ๆ จึงเป็นไปได้ยาก ซึ่งเรื่องที่เกิดขึ้นมานี้ย่อมมีผลกระทบโดยตรงและโดยอ้อมต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ทำให้ต้องดิ้นรนเอาตัวให้รอดพ้นปัญหา เพื่อทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม ซึ่งมีเรื่องผลประโยชน์ทั้งด้านวัตถุและจิตใจ (Chantavanich, 2016) ในช่วงหลายปีที่ผ่านมาประเทศไทยเกิดภาวะวิกฤตการณ์ทางการเมือง ซึ่งก่อให้เกิดผลกระทบต่อประเทศชาติ และประชาชนพลเมืองไทยเป็นอย่างมาก ทั้งผลกระทบด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีความแตกแยกแบ่งฝ่ายของผู้คนในสังคม ปัจจุบันสังคมไทยซึ่งอยู่ในกระแสของโลกาภิวัตน์ ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงในมิติต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นไปในมิติทางเศรษฐกิจ เทคโนโลยี วัฒนธรรม ทำให้เกิดผลกระทบอย่างรวดเร็วและรุนแรง เกิดความขัดแย้งหลายรูปแบบซึ่งได้ปะทุขึ้นและมีผลสะท้อนออกมาเป็นรูปธรรมอย่างชัดเจน

ความขัดแย้งทางการเมืองในประเทศไทย สำหรับสถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองที่เกิดขึ้นในประเทศไทย นับตั้งแต่เปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ มาสู่ระบอบประชาธิปไตย ในวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 ภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองมาเป็นระบอบประชาธิปไตย ก่อให้เกิดความขัดแย้งทางการเมืองระหว่างกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ ที่มีส่วนร่วมในการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ความขัดแย้งทางการเมืองในประเทศไทยมีประเด็นความขัดแย้งทางการเมือง อันเกิดจากการมีความคิดเห็นทางการเมืองไม่ตรงกันส่งผลกระทบจากการเมืองระดับประเทศสู่การเมืองท้องถิ่น ระดับนโยบาย และระดับบุคคลจนกลายเป็นปัญหาที่นอกเหนือความขัดแย้งทางการเมืองแล้วยังก่อให้เกิดความขัดแย้งด้านต่าง ๆ เกิดขึ้นมีการรวมตัวกันของกลุ่มคนที่มีความเห็นขัดแย้งทางการเมืองจนเกิดเป็นปรากฏการณ์ประท้วงหรือม็อบ (Mob) ที่เกิดขึ้นกันบ่อยครั้งจนถึงขั้นปะทะกันทำร้ายกัน และพัฒนามาเป็นความขัดแย้งระหว่าง “เสื้อเหลือง” กับ “เสื้อแดง” (Uwanno, 2019)

โดยมีสถานการณ์ทางการเมืองไทยหลายเหตุการณ์ ภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองสู่ระบอบประชาธิปไตย ในสถานการณ์ปัจจุบันนายกรัฐมนตรี ได้รับคำครหาในเรื่องการขาดคุณธรรมและจริยธรรมในการเป็นผู้นำ ส่งผลให้เกิดวิกฤตการณ์ทางการเมืองครั้งรุนแรงที่สุดในรัฐบาลปัจจุบันเป็นผลเนื่องมาจากการขาดภาวะผู้นำของนายกรัฐมนตรี การประชดประชันผู้ที่มีความเห็นขัดแย้ง การลุแก่อำนาจในการตัดสินใจกำหนดนโยบายหลายเรื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้เล่ห์เหลี่ยมแสวงหาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจสำหรับตนเองและครอบครัว โดยการทำนิติกรรมอำพรางในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งแม้ว่าจะไม่สามารถแสดงความผิดชัดแจ้งทางกฎหมาย แต่ในมุมมองด้านคุณธรรมสังคมส่วนหนึ่งไม่ให้การยอมรับ ปัจจุบันในการดำเนินชีวิตของคนในสังคมหรือในองค์กรต่าง ๆ นั้นคงจะปฏิเสธกันไม่ได้ว่าทุก ๆ คนมีโอกาที่จะเผชิญกับความขัดแย้ง การทำความเข้าใจในความขัดแย้งจึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจ และสมควรที่จะทำการศึกษา ทั้งนี้เพราะการทราบสาเหตุที่แท้จริงของความขัดแย้งจะช่วยให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องต่าง ๆ มีความรู้ความเข้าใจและทักษะการแสดงออกซึ่งความเห็นถึงสาเหตุของปัญหาอันจะนำไปสู่แนวทางในการยุติความขัดแย้งในที่สุดของคนไทยทั่วประเทศได้ โดยเฉพาะในเขตภาคกลาง ซึ่งได้ชื่อว่าเป็นเขตที่ได้รับผลกระทบจากความขัดแย้งทางการเมืองมากที่สุด เพราะเป็นที่ยอมรับกันของกลุ่มคนที่มีความขัดแย้งกันสูง เพราะเป็นกลุ่มชนชั้นที่รับรู้การเมืองเร็ว และมีความตื่นตัวทางการเมืองมาก (Bamrungsuk, 2019) สถานการณ์ของความขัดแย้งทางการเมืองนำไปสู่การปัญหาในทางสังคม จนเป็นเหตุให้สังคมไทยเข้าสู่ขั้นวิกฤต อาทิ ความขัดแย้งอย่างรุนแรงระหว่างกลุ่ม การก่อการร้าย วิกฤตเศรษฐกิจ วิกฤตภัยธรรมชาติ เป็นต้น ผู้นำระดับประเทศและผู้นำทางการเมืองมีส่วนในการนำไปสู่แนวทางในการยุติความขัดแย้ง เพื่อให้ผ่านพ้นวิกฤตดังกล่าว ดังนั้นจึงควรนำหลักภาวะผู้นำเชิงพุทธมาใช้เพื่อจัดการความขัดแย้งในสังคมไทย

จากสถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองในการปกครองประเทศตามระบอบประชาธิปไตย ข้างต้น จะเห็นได้ว่า “ผู้นำ” ระดับสูงที่มีหน้าที่ในการบริหารประเทศในภาครัฐ ข้าราชการ และ

ข้าราชการการเมืองเป็นผู้มีบทบาทในการที่จะพัฒนาประเทศไปในทิศทางที่เจริญก้าวหน้า แต่เมื่อเกิดความขัดแย้งทางการเมืองตั้งแต่ พ.ศ. 2475 จนถึงปัจจุบัน ประเทศไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงผู้นำระดับสูงของประเทศ คือนายกรัฐมนตรีและรวมถึงข้าราชการระดับสูง ซึ่งเมื่อเกิดความขัดแย้งทางการเมืองก็ไม่ได้มีการจัดการความขัดแย้งที่เหมาะสม จึงทำให้ประเทศอยู่ท่ามกลางความขัดแย้งของคนในสังคม โดยที่ปัจจุบันยังไม่สามารถจัดการได้ (Suksai, 2011) มีตัวอย่างเช่น พระเจ้าอโศกมหาราชที่ปกครองแคว้นแคว้นด้วยหลักทศพิธราชธรรม ทำให้ได้รับการยกย่องว่าเป็นมหาราชผู้ยิ่งใหญ่ทำให้บ้านเมืองสงบสุข ในหลักศิลาจารึกของพระเจ้าอโศกมหาราช ได้กล่าวถึงการปฏิบัติงานของผู้ปกครองไว้ว่าผู้ปกครองที่มองงานอย่างครอบคลุมก่อน จะทำให้คนทั่วไปอยู่กันดีมีสุขสงบเรียบร้อยในระดับพื้นฐานให้เป็นความพร้อมขั้นต้นของสังคม แล้วบริหารจัดการให้ประชาชนเข้าถึง และก้าวไปพร้อมกันในทฤษฎีมิกัตถ์เป็นหลักธรรมอันวางประโยชน์สุขขั้นต้น เป็นคุณธรรมที่จำเป็นและสำคัญอย่างยิ่งในการปกครองตนเอง ปกครองหมู่คณะ และปกครองสังคม ซึ่งจากแนวทางการปฏิบัติข้างต้นถือว่าพระเจ้าอโศกมหาราชทรงได้ยึดหลักทศพิธราชธรรม 4, อิทธิบาท 4, สัมปยุตธรรม 7 และอคติ 4 มาเป็นแนวทางในการปกครองประเทศ (Phra Brahmagunaphorn P. A. Payutto, 2009) ซึ่งผู้นำที่นำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการบริหารหรือปกครอง เป็นบุคคลที่จะมาประสานช่วยให้คนทั้งหลายรวมกันอยู่ร่วมกันหรือทำการร่วมกันให้พากันไปด้วยดี สู่จุดหมายที่พึงปรารถนาโดยถูกต้องตามธรรม รู้หลักการ รู้จุดหมายรู้จักตน รู้ประมาณ รู้กาล รู้ชุมชน และรู้บุคคล เป็นแบบอย่างได้ แสวงหาปัญญาเพิ่มเติมอยู่เสมอ เป็นคนไม่ประมาท เป็นคนเข้มแข็ง วางตัวเป็นหลักได้ ต้องทำได้ และสายตากว้างไกล (Phra Brahmagunaphorn P. A. Payutto, 2011)

จากสถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองที่เกิดขึ้นในสังคมไทยนับตั้งแต่เปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ มาสู่ระบอบประชาธิปไตย ในวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 จนถึงปัจจุบัน ผู้นำทางการเมืองในแต่ละยุคไม่สามารถแก้ไขปัญหาความขัดแย้งได้ ผู้วิจัยเห็นว่าผู้นำทางการเมืองควรนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่เรียกว่าทฤษฎีมิกัตถ์ ได้แก่ ทศพิธราชธรรม 4, อิทธิบาท 4, สัมปยุตธรรม 7 และอคติ 4 ซึ่งถือว่าเป็นหลักธรรมอันวางประโยชน์สุขแก่ประชาชน เป็นคุณธรรมที่จำเป็น และสำคัญอย่างยิ่งในการปกครองตนเอง ปกครองหมู่คณะ และปกครองสังคมมาแก้ไขปัญหาความขัดแย้งทางการเมือง ที่เรียกว่าผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธน่าจะแก้ไขปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองได้ เพราะมีหลักธรรมร่วมสมัยหลายประการจากพระปัญญาการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้าที่ผ่านการพิสูจน์จากการประพฤติปฏิบัติของพุทธบริษัทว่าเป็นแนวทางการดำเนินชีวิตเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขตั้งแต่สมัยพุทธกาลจนถึงปัจจุบัน ซึ่งผลการศึกษาดังกล่าวน่าจะเป็นประโยชน์ต่อการนำไปปรับใช้เพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในสังคมไทยต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองไทย
2. เพื่อสร้างรูปแบบภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธในการแก้ปัญหาความขัดแย้งทางการเมือง

การทบทวนวรรณกรรม

ทฤษฎีความขัดแย้ง

ลิวอิส เอ. โคเซอร์ (Lewis A. Coser, 1913–2003) อธิบายว่าความขัดแย้งก่อให้เกิดทั้งด้านบวกและด้านลบ อธิบายไว้ว่า ความขัดแย้งเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการขัดเกลาทางสังคม เพราะความขัดแย้งเป็นส่วนหนึ่งของมนุษย์ ทั้งในความเกลียดและความรักต่างก็มีความขัดแย้งทั้งสิ้น ความขัดแย้งสามารถแก้ปัญหาความแตกแยก และทำให้เกิดความสามัคคีภายในกลุ่มได้ เพราะในกลุ่มมีทั้งความเป็นมิตร และความเป็นศัตรู นอกจากนี้ Coser ยังเห็นว่าความขัดแย้งเป็นตัวสนับสนุนให้เกิด ความเปลี่ยนแปลงในสังคมจากด้านหนึ่งไปสู่อีกด้านหนึ่งได้ หากสมาชิกในสังคมใดเกิดความไม่พึงพอใจในสิ่งที่ตนเป็นอยู่ เขาก็อาจพยายามเปลี่ยนแปลงสถานการณ์นั้น ให้เป็นไปตามเป้าหมาย ที่เขาต้องการได้ รวมถึงความขัดแย้งยังสามารถทำให้เกิดการแบ่งกลุ่ม ลดความเป็นปรปักษ์ พัฒนาความซับซ้อนของโครงสร้างทั้งในด้านความร่วมมือและความขัดแย้ง และสร้างความแปลกแยก ในกลุ่มต่าง ๆ ได้อีกด้วย (Yenjaiima & Suyaporn, 2018) ความขัดแย้ง หมายถึง ความแตกต่างของจุดประสงค์ ความเชื่อและค่านิยมระหว่างบุคคล และกลุ่มบุคคล ซึ่งความขัดแย้งในสถานการณ์ใดก็ตามเป็นการแสดงออกของปัจจัยต่างๆ (Wattanasap, 2007) นอกจากนี้จากความหมายของความขัดแย้งดังที่ได้นำเสนอแล้วในเบื้องต้นนั้นผู้เขียนมองว่า อาจจะสามารถสรุปความขัดแย้งทางการเมืองประกอบไปด้วยอุดมการณ์ทางการเมือง ความเหลื่อมล้ำ ทางสังคม เศรษฐกิจ ความเชื่อค่านิยม

แนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงพุทธ

ภาวะผู้นำเชิงพุทธที่สอดคล้องกับทฤษฎีภาวะผู้นำทางการเมือง ปัญหาในการบริหารตน บริหารคน และบริหารงาน ของผู้นำ ดังพุทธพจน์ที่ว่า “เมื่อฝูงโคข้ามน้ำไปถ้าโคจำฝูงไปคดเคี้ยวโคทั้งฝูงก็ไปคดเคี้ยวตามกัน ในหมู่มนุษย์ก็เหมือนกันผู้ใดได้รับแต่งตั้งให้เป็นใหญ่ถ้าผู้นั้นประพฤติไม่เป็นธรรม ประชาชนชาวเมืองนั้นก็ประพฤติไม่เป็นธรรมตามไปด้วย” (Phra Dhammapitaka P.A. Payutto, 2003) พุทธพจน์นี้แสดงให้เห็นถึงคุณสมบัติและความสำคัญของผู้นำที่มีต่อองค์กร หากผู้นำเป็นผู้ประกอบด้วยคุณธรรมย่อมสามารถที่จะนำพาองค์กรหรือหน่วยงานหรือมวลสมาชิกในสังคมไปสู่เป้าหมายที่พึงประสงค์ได้ ผู้นำจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องพัฒนาภาวะผู้นำของตนอยู่เสมอ ทั้งในด้านนำตน นำคน และนำงาน ซึ่งประกอบด้วย ด้านหลักการครองตน การบริหารตน ผู้นำจะบริหารบ้านเมืองได้นั้น จะต้องบริหารตนให้อยู่ในสุจริตธรรมให้ได้เสียก่อน จะต้องรู้จักข้อเด่นและข้อด้อยของตนเองดั่งนั้น ผู้นำต้องหัดมองตนและดัดเกียตนตน มีเทวธรรม คือ หิริ ความละอายแก่ใจ และโอตตปปะ ความเกรงกลัว

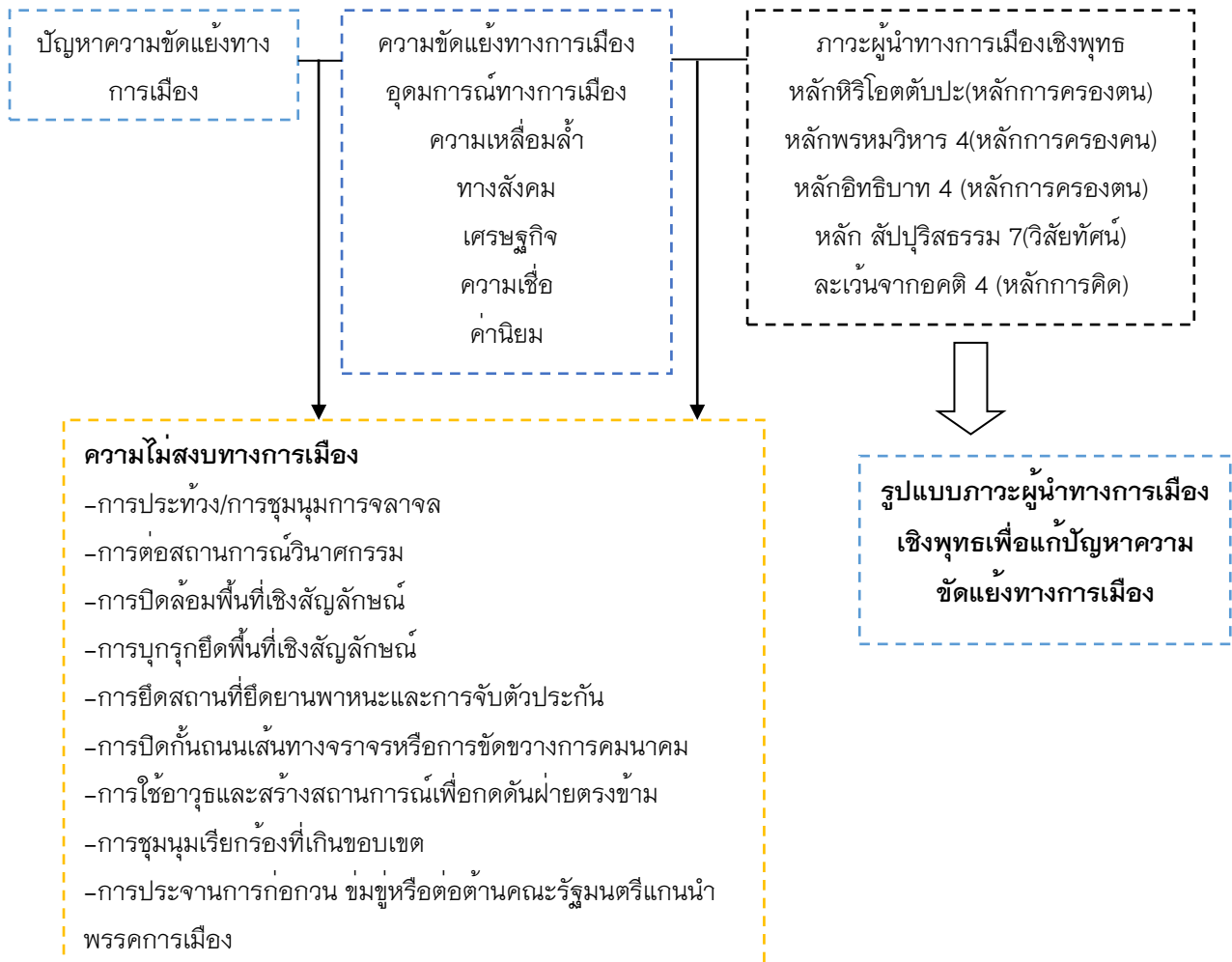
ตอบาปอยู่ในใจของตน (Punyanupap & Kanchanapakorn, 1963) ด้านหลักการครองคน ผู้นำจะต้องรู้จักผู้ใต้บังคับบัญชาของตนเสียก่อนว่า ใครมีความสามารถ ความถนัดในด้านใดเพื่อจะใช้คนให้เหมาะกับงาน หลักการบริหารคนในทางพระพุทธศาสนา เป็นการสงเคราะห์กัน ช่วยเหลือแบ่งปันกัน ประสานความร่วมมือกัน ร่วมทุกข์ร่วมสุขกัน ซึ่งสามารถยึดเหนี่ยวจิตใจคนเอาไว้ได้ โดยใช้หลักพรหมวิหาร 4 ด้านหลักการครองงานผู้นำต้องมีการสั่งการ วินิจฉัย แก้ปัญหา ตัดสินใจเลือกหนทางปฏิบัติ โดยอาศัยข้อเท็จจริง หลักธรรมเกี่ยวกับหลักการครองงาน ที่จะนำไปสู่ความสำเร็จได้ มี 4 ประการ หรือเรียกว่า อิทธิบาท 4 ด้านวิสัยทัศน์ ผู้นำมีวิสัยทัศน์ นอกจากมองเห็นภาพในอนาคตแล้ว ต้องผูกพันกับวิสัยทัศน์นั้น และสามารถนำวิสัยทัศน์ลงสู่นโยบาย แผนงาน และการปฏิบัติงาน ผู้นำจะต้องมีวิสัยทัศน์ และนำวิสัยทัศน์มาผลักดันให้เกิดผลสู่การปฏิบัติ นำไปสู่เป้าหมายที่ต้องการตามวิสัยทัศน์ ซึ่งผู้นำที่ดีในความหมายของพระพุทธศาสนาจะต้องเป็นผู้ประกอบด้วยหลักธรรม 7 ประการ เป็นคุณสมบัติภายในตัวผู้นำ ที่จะทำให้นำปฏิบัติหรือจัดการภาระงานทุกอย่าง สำเร็จได้ตามเป้าหมาย (Phra Brahmagunaphorn P. A. Payutto, 2011) ด้านหลักการคิด ผู้นำต้องมีหลักการคิดที่แน่วแน่ เด็ดขาดในการตัดสินใจ บนพื้นฐานของความถูกต้องตามหลักนิติธรรม ที่จะต้องเว้นในการทำหน้าที่บริหารหมู่คณะหรือกิจกรรมต่างๆ ที่ผู้นำจะต้องยึดไว้ในตนมิให้เกิดความลำเอียงเพราะรักลำเอียงเพราะเกลียด ลำเอียงเพราะความไม่รู้ในเหตุและผล และลำเอียงเพราะกลัวในอิทธิพลที่แทรกแซงในด้านต่างๆ

สรุปการทบทวนวรรณกรรมความขัดแย้งเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการขัดเกลาทางสังคม เพราะความขัดแย้งเป็นส่วนหนึ่งของมนุษย์ปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองความขัดแย้งทางการเมืองประกอบไปด้วย อุดมการณ์ทางการเมือง ความเหลื่อมล้ำ ทางสังคม เศรษฐกิจ ความเชื่อ ค่านิยม แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธ ประกอบด้วย หลักทริโศตตบปะ(หลักการครองตน) หลักพรหมวิหาร 4 (หลักการครองคน) หลักอิทธิบาท 4 (หลักการครองตน) หลักสัปปริสธรรม 7 (วิสัยทัศน์) ละเว้นจากอคติ 4 (หลักการคิด) เพื่อนำไปเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษา

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์ โดยผู้วิจัยได้กำหนดประชากรที่ใช้ในการวิจัย ออกเป็น 3 ส่วน คือ นักวิชาการ นักการเมือง และประชาชน ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ทรงคุณวุฒิ 18 คน โดยวิเคราะห์ข้อมูลเนื้อหา ด้วยเทคนิคเดลฟาย และการจัดสนทนากลุ่มย่อย โดยปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองซึ่งความขัดแย้งทางการเมือง ประกอบด้วย อุดมการณ์ทางการเมือง ความเหลื่อมล้ำ ทางสังคม เศรษฐกิจ ความเชื่อ ค่านิยม ความไม่สงบทางการเมือง การประท้วง/การชุมนุมการจลาจล การต่อต้านการฉ้อฉล การปิดล้อมพื้นที่เชิงสัญลักษณ์ การบุกรุกยึดพื้นที่เชิงสัญลักษณ์ การยึดสถานที่ยึดยานพาหนะและการจับตัวประกัน การปิดกั้นถนนเส้นทางจราจรหรือ

การขัดขวางการคมนาคม การใช้อาวุธและสร้างสถานการณ์เพื่อกดดันฝ่ายตรงข้าม การชุมนุมเรียกร้องที่เกินขอบเขตการประจําการก่อกวน ช่มชู้หรือต่อต้านคณะรัฐมนตรีแกนนำพรรคการเมือง ภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธหลักหิริโอตตบปะ(หลักการครองตน) หลักพรหมวิหาร 4(หลักการครองคน) หลักอหิสา 4 (หลักการครองตน)หลัก สัมปปริสธรรม 7(วิสัยทัศน์) ละเว้นจากอคติ 4 (หลักการคิด) เพื่อให้ได้รูปแบบภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธเพื่อแก้ปัญหาความขัดแย้งทางการเมือง โดยมีรายละเอียดดังนี้



ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ พื้นที่วิจัยคือประเทศไทย โดยมีการแบ่งขั้นตอนการวิจัยออกเป็น 3 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 เป็นการศึกษาจากเอกสาร (Documentary Studying) ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Data) ที่เป็นผลงานทางวิชาการ โดยการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการและข้อมูลจากสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งผู้วิจัยมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยข้อมูลปฐมภูมิ

(Primary Data) ประกอบด้วย ข้อมูลสถิติ เอกสาร บันทึกทางราชการ สื่อสิ่งพิมพ์สาธารณะ และข้อความจากหนังสือและบทความที่เป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธ เพื่อแก้ปัญหาคัดแย้งทางการเมืองทุติยภูมิ (Secondary Data) ประกอบด้วยบทวิเคราะห์และบทวิจารณ์ในหนังสือ บทความ สื่อสิ่งพิมพ์สาธารณะ ผลการศึกษาของนักวิชาการ งานวิจัย และวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องเพื่อสังเคราะห์เพื่อร่างเป็นแบบสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวแปร แนวคิด หลักกรรมต่าง ๆ ที่รวบรวมมาได้อย่างทำไมจึงประกอบด้วยหลายหลักกรรมต่าง ๆ เหล่านั้น เพื่อหารูปแบบภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธเพื่อแก้ปัญหาคัดแย้งทางการเมือง

ขั้นตอนที่ 2 นำแบบสัมภาษณ์เชิงลึกที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรม มาตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญเพื่อทดสอบค่าความตรง พบว่าข้อคำถามอ่านและเข้าใจ ครอบคลุมวัตถุประสงค์ ผู้วิจัยนำไปเก็บข้อมูล 3 กลุ่ม คือ นักวิชาการ นักการเมือง และประชาชน ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้ทรงคุณวุฒิ 18 คน ด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling)

ขั้นตอนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูล นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยวิเคราะห์ข้อมูลเนื้อหา (Content analysis) ด้วยเทคนิคเดลฟาย และการจัดสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลแล้วนำมาเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาคัดแย้งทางการเมืองไทย มีสาเหตุความขัดแย้ง คือ มีอุดมการณ์ทางการเมืองต่างกัน การแสวงอำนาจทางการเมือง มีอคติต่อกัน การแข่งขันเข้าสู่อำนาจและผลประโยชน์ ความคิดเห็นไม่ลงรอยกัน มีความขัดแย้งระหว่างบุคคล มีการแบ่งฝักแบ่งฝ่ายกัน นโยบายพรรคการเมืองที่แตกต่างกัน และโครงสร้างอำนาจทางการเมือง ส่วนความไม่สงบทางการเมืองไทยเกิดจากสาเหตุ คือ มีอุดมคติทางการเมืองต่างกัน อำนาจทางการเมือง อำนาจทางการเมืองต่อรอง อุดมการณ์ขัดแย้งกัน และผลประโยชน์ที่ไม่ลงตัวกัน ส่วนความขัดแย้งทางการเมืองไทยด้านอุดมการณ์ทางการเมืองก่อให้เกิดความเห็นต่างทางการเมือง ก่อให้เกิดความขัดแย้งทางการเมืองที่เกิดขึ้นจาก อุดมการณ์ทางการเมือง ความเหลื่อมล้ำ ทางสังคม เศรษฐกิจ ความเชื่อ ค่านิยม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิคเดลฟาย (Delphi technique) พบว่าภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธเพื่อแก้ปัญหาคัดแย้งทางการเมือง โดยใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi technique) ดำเนินการรวม 2 รอบ เหตุผลในการเก็บข้อมูลเป็นวิธีการคาดการณ์ผลลัพธ์โดยวิธีการออกความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ เทคนิคเดลฟายเป็นเทคนิคที่มีขั้นตอนและระเบียบแบบแผนที่ชัดเจน โดยผู้เชี่ยวชาญตอบแบบสอบถามจำนวนสองรอบเป็นขั้นตอนซึ่งการศึกษาครั้งนี้ใช้เกณฑ์ขั้นต่ำด้วยสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด 19 จึงปรับตามสถานการณ์ ผลการศึกษปรากฏในตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ค่ามัธยฐาน และค่าพิสัยควอไทล์ ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ ต่อรูปแบบภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธเพื่อแก้ปัญหาความขัดแย้งทางการเมือง ในรอบที่ 1 และ 2

รูปแบบภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธเพื่อแก้ปัญหาความ		รอบที่ 1		รอบที่ 2		แปลผล
ขัดแย้งทางการเมือง		Mdn	IQR	Mdn	IQR	
ด้านหลักการครองตนตามหลักหิริโอตตัปปะ						
1	มีความละเอียดใจ	4.00	1.00	4.50	1.00	สอดคล้อง
2	มีความเกรงกลัว	4.00	1.00	4.50	1.00	สอดคล้อง
3	มีความซื่อสัตย์สุจริต	5.00	0.00	4.00	1.00	สอดคล้อง
4	มีวินัย	4.50	1.00	4.00	1.00	สอดคล้อง
ด้านหลักการครองคนตามหลักพรหมวิหาร 4						
1	มีความปรารถนาดี	4.00	1.00	4.00	1.00	สอดคล้อง
2	คอยชี้แนะ	3.50	1.00	4.00	1.00	สอดคล้อง
3	มีความจริงใจ	5.00	1.00	4.00	1.00	สอดคล้อง
4	มีใจเป็นกลาง	4.50	1.00	4.00	1.00	สอดคล้อง
ด้านหลักการครองงานตามหลักอิทธิบาท 4						
1	มีมนุษยสัมพันธ์	5.00	1.00	4.00	1.00	สอดคล้อง
2	เป็นธรรมาธิปไตย	4.00	1.00	4.00	1.00	สอดคล้อง
3	มีการประสานงานที่ดี	3.50	1.00	4.50	1.00	สอดคล้อง
4	เป็นที่ปรึกษาที่ดี	3.50	1.00	4.50	1.00	สอดคล้อง
ด้านวิสัยทัศน์ตามหลักสัปปริสธรรม 7						
1	มีความสามารถ	3.50	1.00	4.50	1.00	สอดคล้อง
2	มีมุมมอง	3.50	1.00	4.50	1.00	สอดคล้อง
3	มีหลักการ	4.00	1.00	5.00	1.00	สอดคล้อง
4	มีเหตุ	4.00	1.00	4.50	1.00	สอดคล้อง
5	มีผล	4.00	1.00	4.50	1.00	สอดคล้อง
6	มีการตัดสินใจ	4.50	1.00	5.00	1.00	สอดคล้อง
7	มีความรับผิดชอบ	4.50	1.00	5.00	1.00	สอดคล้อง

ตารางที่ 1 (ต่อ)

รูปแบบภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธเพื่อแก้ปัญหาความ		รอบที่ 1		รอบที่ 2		แปลผล
ขัดแย้งทางการเมือง		Mdn	IQR	Mdn	IQR	
ด้านหลักการคิดตามหลักการละเว้นจากอคติ 4						
1	มีความคิดรอบคอบ	5.00	1.00	5.00	0.75	สอดคล้อง
2	คิดอย่างมีเหตุมีผล	3.50	1.00	4.50	1.00	สอดคล้อง
3	มีความกล้าหาญ	3.50	1.00	5.00	1.00	สอดคล้อง
4	ใจกว้าง	3.50	1.00	5.00	1.00	สอดคล้อง

จากตารางที่ 1 พบว่า ความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ ต่อรูปแบบภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธเพื่อแก้ปัญหาความขัดแย้งทางการเมือง โดยทุกด้านผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นสอดคล้องกัน ในรอบที่ 1 และรอบที่ 2 มีความสอดคล้องกันทั้ง 2 รอบ ได้แก่ ด้านหลักการครองตนตามหลักทรีโอตตปัปะ จำนวนทั้งหมด 4 ข้อ ด้านหลักการครองคนตามหลักพรหมวิหาร 4 จำนวนทั้งหมด 4 ข้อ ด้านหลักการครองงานตามหลักกัทธิบาท 4 จำนวนทั้งหมด 4 ข้อ ด้านวิสัยทัศน์ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 จำนวนทั้งหมด 7 ข้อ และด้านหลักการคิดตามหลักการละเว้นจากอคติ จำนวนทั้งหมด 4 ข้อ โดยมีค่ามัธยฐานตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป และมีค่าพิสัยระหว่างควอร์ไทล์ตั้งแต่ 1.50 ลงมา จำนวนทั้งหมด 4 ข้อ

วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธเพื่อแก้ปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองกล่าวคือรูปแบบภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธเพื่อแก้ปัญหาความขัดแย้งทางการเมือง ด้านหลักการครองตนตามหลักทรีโอตตปัปะ คือ มีความละเอียดใจ มีความเกรงกลัว เชื่อสัตย์ สุจริต มีวินัย เป็นตัวชี้วัดด้านคุณธรรม ด้านหลักการครองคนตามหลักพรหมวิหาร 4 คือ มีความปรารถนาดี คอยชี้แนะ มีความจริงใจ และมีใจเป็นกลาง เป็นตัวชี้วัดด้านวุฒิภาวะ ด้านหลักการครองงานตามหลักกัทธิบาท 4 คือ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีเป็นธรรมาธิปไตย มีการประสานที่ดี เป็นตัวชี้วัดด้านภาวะอารมณ์ ด้านวิสัยทัศน์ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 คือ มีความสามารถ มีมุมมอง มีหลักการ มีเหตุ มีผล กล้าตัดสินใจ และมีความรับผิดชอบ เป็นตัวชี้วัดด้านศักยภาพ และด้านหลักการคิดตามหลักการละเว้นจากอคติ 4 คือ มีความรอบคอบ มีเหตุมีผล มีความกล้าหาญ และใจกว้าง เป็นตัวชี้วัดด้านจิตใจมั่นคง จากการสังเคราะห์บทสัมภาษณ์พบว่ารูปแบบภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธเพื่อแก้ปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองควรประกอบไปด้วย ประเด็นคุณธรรม จิตมั่นคง ภาวะอารมณ์ ศักยภาพ และวุฒิภาวะ

อภิปรายผลการวิจัย

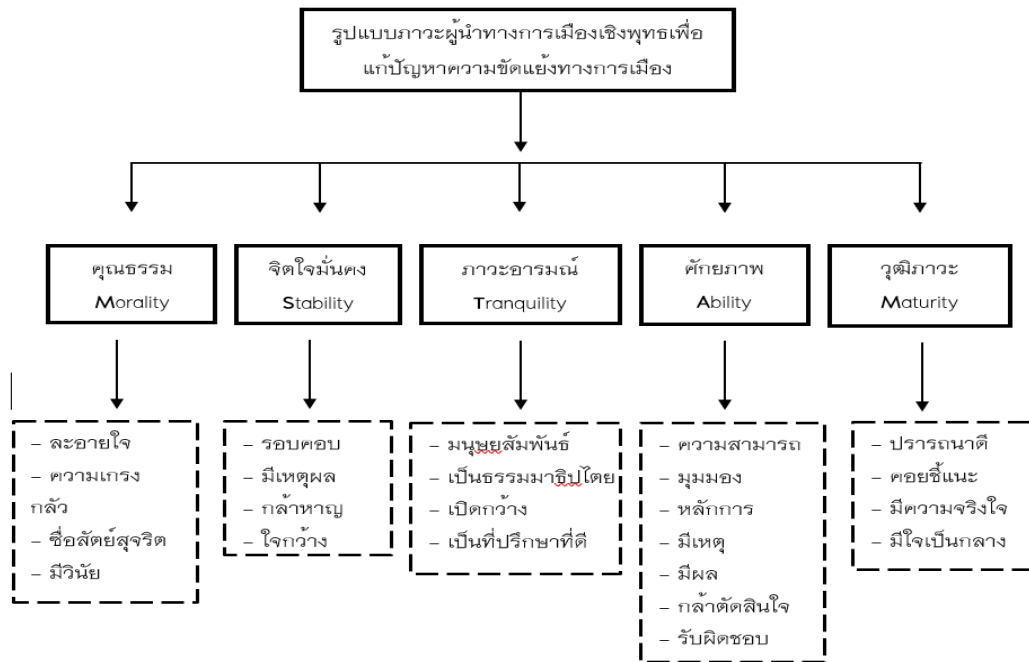
ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 ปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองไทย พบว่า ปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองไทย มีสาเหตุความขัดแย้ง คือ มีอุดมการณ์ทางการเมืองต่างกัน การแสวงอำนาจทางการเมือง มีอคติต่อกัน การแข่งขันเข้าสู่อำนาจและผลประโยชน์ ความคิดเห็นไม่ลงรอยกัน มีความขัดแย้งระหว่างบุคคล มีการแบ่งฝักแบ่งฝ่ายกัน นโยบายพรรคการเมืองที่แตกต่างกัน และโครงสร้างอำนาจทางการเมือง ส่วนความไม่สงบทางการเมืองไทยเกิดจากสาเหตุ คือ มีอุดมคติทางการเมืองต่างกัน อำนาจทางการเมือง อำนาจทางการเมือง อุดมการณ์ขัดแย้งกัน และผลประโยชน์ที่ไม่ลงตัวกัน ส่วนความขัดแย้งทางการเมืองไทยด้านอุดมการณ์ทางการเมืองก่อให้เกิดความเห็นต่างทางการเมือง ทั้งนี้อภิปรายได้ว่า ความขัดแย้งทางการเมืองไทยนั้นเกิดขึ้นจากสมาชิกในสังคมเกิดการแบ่งเป็นฝักเป็นฝ่าย มีการแสดงความคิดเห็นของตนให้ผู้อื่นได้รับรู้ ผู้ที่มีความคิดเห็นเช่นเดียวกันก็จะถูกมองว่าเป็นฝ่ายเดียวกัน ผู้ที่มีความเห็นต่างออกไปก็จะถูกมองว่าเป็นศัตรู มีการต่อสู้เพื่อแย่งชิงอำนาจการไม่ยอมรับในความคิดเห็นของผู้อื่น เมื่อบุคคลหรือกลุ่มบุคคลก้าวขึ้นมาใช้อำนาจสูงสุดในการปกครอง ตนเองก็ย่อมต้องการที่จะมีสิทธิเด็ดขาดในสังคม จึงมิได้รับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างออกไปการไม่ยอมรับในอำนาจที่อีกฝ่ายได้รับ เพราะการขัดกันแห่งผลประโยชน์ เมื่ออำนาจกลายเป็นเครื่องมือต่อรองทางการเมือง อำนาจนั้นจึงสามารถก่อให้เกิดผลประโยชน์ได้ แต่เมื่อผลประโยชน์ที่ได้ถูกจัดแบ่งไม่เท่ากัน ก็ก่อให้เกิดเป็นความขัดแย้ง ในแนวทางเดียวกัน กระบวนการของความขัดแย้งจะเริ่มต้นจากสถานการณ์ของความขัดแย้ง ซึ่งประกอบด้วยบุคคล พฤติกรรมความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และสภาพแวดล้อม (Filley, 1975) ความขัดแย้งกันเกิดจากบุคคลและกลุ่มต่าง ๆ แย่งชิงทรัพยากรสิทธิอำนาจที่มีอยู่ในโครงสร้างสังคม ผลประโยชน์ ความไม่เท่าเทียมกันในสังคม ความไม่เท่าเทียมกันของสิทธิอำนาจ และความขัดแย้งสามารถทำให้โครงสร้างสังคมเปลี่ยนแปลงได้ (Fahrendorf et al., 1995) สอดคล้องกับงานวิจัย Sukhamongkol (2016) พบว่า สาเหตุที่ทำให้เกิดความขัดแย้ง ประกอบด้วย ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของประชาชน การขัดกันอำนาจ และผลประโยชน์ของกลุ่มการเมือง สาเหตุที่ทำให้เกิดความขัดแย้ง ประกอบด้วย ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของประชาชน การขัดกันอำนาจ และผลประโยชน์ของกลุ่มการเมือง

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า รูปแบบภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธเพื่อแก้ปัญหาความขัดแย้งทางการเมือง พบว่า ตัวแบบภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธ คือ M-STAM MODEL ประกอบด้วย 1) คุณธรรม คือ ความดีงามที่ถูกปลูกฝังขึ้นภายในจิตใจ 2) จิตใจมั่นคง คือ การฝึกจิตใจให้รู้จักระงับอารมณ์ที่ไม่ดี และอารมณ์โกรธของตนเอง มีจิตใจที่มั่นคง มีความรอบคอบ มีเหตุมีผล มีความกล้าหาญ และเปิดใจกว้าง 3) ภาวะอารมณ์คือการมีสภาวะอารมณ์ที่มั่นคงในการปฏิบัติงาน “ภาวะอารมณ์” ที่ตระหนักรู้ถึงความมีอยู่ของความเป็นตัวตนนั้น กับเพื่อนร่วมงานหรือผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา 4) ศักยภาพ คือ ความสามารถที่มีอยู่ในตัว เช่น มีความสามารถ มีมุมมอง มีหลักการ มีเหตุ มีผล กล้า

ตัดสินใจ และมีความรับผิดชอบ ซึ่งจะส่งผลให้ตัวเองเป็นบุคคลที่มีคุณภาพ สามารถประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและ5) วุฒิภาวะ คือ ความสามารถในการยับยั้งชั่งใจหรือควบคุมอารมณ์ความต้องการของตนเอง ในทิศทางเดียวกันมีการนำจริยธรรมทางการเมืองของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สอดคล้องกับผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบหลัก องค์ประกอบย่อย และตัวบ่งชี้จริยธรรมทางการเมืองของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีองค์ประกอบหลัก 3 มิติ คือ 1) การรับรู้เชิงจริยธรรม 2) เจตคติเชิงจริยธรรม 3) พฤติกรรมเชิงจริยธรรม (Sumangkalo, Kenaphoom & Phosing, 2020) การที่ผู้นำมีคุณธรรมที่ดีงาม มีจิตใจมั่นคง สามารถควบคุมภาวะอารมณ์ มีศักยภาพในการผู้นำ และมีวุฒิภาวะ จะสามารถขับเคลื่อนองค์กรให้ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายต่อไป

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัยสามารถอธิบายได้ว่ารูปแบบภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธเพื่อแก้ปัญหาความขัดแย้งทางการเมือง ด้านหลักการครองตนตามหลักทริโอบัตตปะ คือ มีความละเอียดใจ มีความเกรงกลัว ชื่อสัตย์สุจริต มีวินัย เป็นตัวชี้วัดด้านคุณธรรม ด้านหลักการครองคนตามหลักพรหมวิหาร 4 คือ มีความปรารถนาดี คอยชี้แนะ มีความจริงใจ และมีใจเป็นกลาง เป็นตัวชี้วัดด้านวุฒิภาวะ ด้านหลักการครองงานตามหลักอิทธิบาท 4 คือ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี เป็นธรรมาธิปไตย มีการประสานที่ดี เป็นตัวชี้วัดด้านภาวะอารมณ์ ด้านวิสัยทัศน์ตามหลักสัปบุริสธรรม 7 คือ มีความสามารถ มีมุมมอง มีหลักการ มีเหตุ มีผล กล้าตัดสินใจ และมีความรับผิดชอบ เป็นตัวชี้วัดด้านศักยภาพ และด้านหลักการคิดตามหลักการละเว้นจากอคติ 4 คือ มีความรอบคอบ มีเหตุมีผล มีความกล้าหาญ และใจกว้าง เป็นตัวชี้วัดด้านจิตใจมั่นคง ส่วนที่เป็นองค์ประกอบแรกของผู้นำต้องมีส่วนด้านหลักธรรม เป็นสิ่งที่ผู้นำต้องยึดเป็นนิสัยในการบริหาร เช่น มีความละเอียดและเกรงกลัวต่อบาป มีความเมตตา กรุณา เป็นต้น ส่วนหลักการ เป็นแนวทางในการบริหาร อาทิ เช่น มีใจเป็นกลาง มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีเหตุ มีผล เป็นต้น และสุดท้ายต้องมีตัวชี้วัดภาวะผู้นำเชิงพุทธ ดังแผนภาพที่ 2



ภาพที่ 2 แสดงรูปแบบภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธเพื่อแก้ปัญหาความขัดแย้งทางการเมือง

1. คุณธรรม (Morality) คือ ความดีงามที่ถูกปลูกฝังขึ้นภายในจิตใจ เช่น มีความซื่อสัตย์ มีความละอายใจ มีความเกรงกลัว และมีวินัย เป็นต้น จนเกิดจิตสำนึกที่ดี รู้สึกรับผิดชอบชั่วดี เกรงกลัวต่อการกระทำความชั่ว โดยประการต่าง ๆ ดังนั้น นักปกครอง หรือผู้นำ จะบริหารบ้านเมืองได้นั้นจะต้องบริหารตนให้อยู่ในสุจริตธรรมให้ได้เสียก่อน ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นที่ผู้นำควรมี

2. จิตใจมั่นคง (Stability) คือ การฝึกจิตใจให้รู้จักระงับอารมณ์ที่ไม่ดี และอารมณ์โกรธของตนเอง มีจิตใจที่มั่นคง มีความรอบคอบ มีเหตุผล มีความกล้าหาญ และเปิดใจกว้าง พิจารณาถึงเหตุผลของสถานการณ์ต่างๆ ที่ตนเองไม่ชอบ ไม่พอใจ หรือเป็นไปตามที่คาดหวังว่าเกิดจากสาเหตุใดแล้วหาหนทางแก้ไข การรู้จักให้อภัย และเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ซึ่งสอดคล้องกับหลักธรรมอคติ 4 ฐานะ อันไม่พึงถึงทางความประพฤติที่ผิด ความไม่เที่ยงธรรม ผู้ปกครองต้องละเว้นจากอคติหรือความลำเอียง 4 ประการ ในการใช้อำนาจที่เป็นกลาง ผู้ปกครองจะต้องละเว้นอคติ 4 ประการนี้อย่างเด็ดขาด คือ ลำเอียงเพราะรักใคร่ชอบพอกัน ลำเอียงเพราะไม่ชอบ โกรธเกลียดกัน ลำเอียงเพราะหลง ไม่รู้จริง และลำเอียงเพราะกลัว

3. ภาวะอารมณ์ (Tranquility) คือ การมีสภาวะอารมณ์ที่มั่นคงในการปฏิบัติงาน “ภาวะอารมณ์” ที่ตระหนักรู้ถึงความมีอยู่ของความเป็นตัวตนนั้น กับเพื่อนร่วมงานหรือผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา เช่น การมีมนุษย์สัมพันธ์ที่ดี การเป็นผู้ประสานงานที่ดี เป็นธรรมาธิปไตย ซึ่งประกอบด้วย ฉันทะ (ความพอใจ) วิริยะ (ความเพียร) จิตตะ (ความคิด) และวิมังสา (ความไตร่ตรอง)

4. ศักยภาพ (Ability) คือ ความสามารถที่มีอยู่ในตัว เช่น มีความสามารถ มีมุมมอง มีหลักการ มีเหตุ มีผล กล้าตัดสินใจ และมีความรับผิดชอบ ซึ่งจะส่งผลให้ตัวเองเป็นบุคคลที่มีคุณภาพ สามารถประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งนำมาใช้ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ย่อมก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง สังคม และประเทศชาติ ซึ่งสอดคล้องกับตามหลักสัปปริสธรรม 7 ประกอบด้วย ธรรมัญญา (รู้หลักและรู้จักเหตุ) อุตัญญา (รู้ความมุ่งหมายและรู้จักผล) อุตัญญา (รู้จักตน) มัตตัญญา (รู้จักประมาณ) กาลัญญา (รู้จักกาล) ปริสสัญญา (รู้จักชุมชน) และบุคคลัญญา (รู้จักบุคคล)

5. M = Maturity “วุฒิภาวะ” คือ ความสามารถในการยับยั้งชั่งใจหรือควบคุมอารมณ์ความต้องการของตนเอง เช่น มีความปรารถนาดี คอยชี้แนะ มีความจริงใจ และมีใจเป็นกลาง ผู้นำจะบริหารบ้านเมืองได้นั้นจะต้อง มีความปรารถนาให้ผู้อื่นมีความสุข ซึ่งสอดคล้องกับหลักธรรมเกี่ยวกับหลักการครองคน คือ พรหมวิหาร แปลว่า “ธรรมเป็นเครื่องอยู่ของพรหม” มี 4 ประการ คือ 1) เมตตา มีความรัก ปรารถนาความสุข และความเจริญเพื่อผู้อื่น 2) กรุณา มีความสงสาร ปรารถนาเพื่อปลดปล่อยทุกข์ให้ผู้อื่น 3) มุทิตา มียินดี ในเมื่อเห็นผู้อื่นได้ดี และ 4) อุเบกขา คือ ความวางเฉยอย่างรู้เท่าทัน)

สรุป

สาเหตุความขัดแย้ง คืออุดมคติทางการเมืองต่างกัน อำนาจทางการเมือง อำนาจทางการเมือง ต่อรอง อุดมการณ์ขัดแย้งกัน และผลประโยชน์ที่ไม่ลงตัวกัน ส่วนความขัดแย้งทางการเมืองไทยด้านอุดมการณ์ทางการเมืองก่อให้เกิดความเห็นต่างทางการเมือง ปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองซึ่งประกอบด้วย อุดมการณ์ทางการเมือง ความเหลื่อมล้ำ ทางสังคม เศรษฐกิจ ความเชื่อ ค่านิยม นำไปสู่ความไม่สงบทางการเมือง รูปแบบภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธเพื่อแก้ปัญหาความขัดแย้งทางการเมือง พบว่า ตัวแบบภาวะผู้นำทางเชิงพุทธ คือ ตัวแบบ M-STAM MODEL ประกอบด้วย 1) คุณธรรม 2) จิตใจมั่นคง 3) การมีสภาวะอารมณ์ที่มั่นคงในการปฏิบัติงาน 4) ความสามารถที่มีอยู่ในตัว และ 5) ความสามารถในการยับยั้งชั่งใจหรือควบคุมอารมณ์ความต้องการของตนเอง สามารถนำไปเสนอแนวทางในการปรับภาวะผู้นำทางการเมือง ในด้านการครองตน การครองคน การครองงาน วิสัยทัศน์ และการมีหลักการคิด ได้อย่างเป็นรูปธรรม และเป็นแบบอย่างของผู้นำยุคใหม่ได้อย่างเหมาะสมต่อไป

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า ความไม่สงบทางการเมืองไทยเกิดจากสาเหตุ คือ มีอุดมคติทางการเมืองต่างกัน เป็นประเด็นของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเจาะจงในการหาข้อมูลเพื่อวิเคราะห์ที่จะเกิดประโยชน์ในการสร้างหลักสูตรภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธ เพื่อแก้ปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองที่ยั่งยืนต่อไป

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ใช้เทคนิคเดลฟาย ดำเนินการเพียง 2 รอบ หากมีการเก็บข้อมูล ครั้งนี้ใช้เกณฑ์ขั้นต่ำด้วยสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด 19 จึงปรับตามสถานการณ์ หากมีการศึกษาในประเด็นใกล้เคียงในครั้งนี้อาจดำเนินการเก็บข้อมูล 3 รอบ (แต่สามารถเก็บข้อมูลได้ระหว่าง 2 – 4 รอบ) ซึ่งไม่ควรเกิน 4 รอบ จะทำให้เกิดความสมบูรณ์มากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบ(องค์ความรู้) รูปแบบภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธเพื่อแก้ปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองที่สำคัญ คือ ตัวแบบ M-STAM MODEL สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หรือสถาบันการศึกษาที่จะเป็นองค์ความรู้ทางด้านรัฐศาสตร์โดยควรให้ความสำคัญกับภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธ สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไป ควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับการใช้หลักทฤษฎีจิตตปัญญาเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำของผู้นำทางการเมือง การบูรณาการหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมของผู้นำทางการเมือง ภาวะผู้นำทางการเมืองที่พึงประสงค์ในยุคโลกาภิวัตน์ตามแนวทางพระพุทธศาสนา เป็นต้น

References

- Bamrungsuk, S. (2019). *Analysis of the election battle – Thai politics in 2019*. Matichon Online. https://www.matichon.co.th/politics/special-interview/news_1311896
- Chantavanich, S. (2016). *Sociological theory* (7th ed.). Chulalongkorn University Press.
- Fahrendorf, T., Ni, W., Shorroosh, B. S., & Dixon, R. A. (1995). Stress responses in alfalfa (*Medicago sativa* L.) XIX. Transcriptional activation of oxidative pentose phosphate pathway genes at the onset of the isoflavonoid phytoalexin response. *Plant Molecular Biology*, 28, 885–900. <https://doi.org/10.1007/BF00042073>
- Filley, A. C. (1975). *Interpersonal Conflict Resolution*. Scott, Foresman.
- Marx, K. (1962). *Marx on economics*. (Freedman, R., Ed.). Penguin Books.
- Phra Brahmaganaphorn (P. A. Payutto). (2009). *Inscription of Asoke (Dharma Chakra on the Four Singha's Head) political science of Dhammadhipate*. Pallitham Publishing House.
- Phra Brahmaganaphorn (P. A. Payutto). (2011). *Dictionary of Buddhist* (34th ed). SR Printing Mass Products.

- Phra Dhammapitaka. (P. A. Payutto). (2003). *Leadership: The importance of people development, developing the country*. Thammasat University Press.
- Punyanupap, S., & Kanchanapakorn, C. (1963). *Nammatha River Basin*. Local printing House.
- Sukhamongkol, S. (2016). Management of political conflicts in Thailand, 2001 – 2012. *Kaseam Bundit Journal*, 15(1), 39–55.
- Suksai. P. (2011). *Thai political conflict management 2004–2010*. Conflict Management Club of Thailand.
- Sumangkalo (Anupan), P.P., Kenaphoom, S., & Phosing P. (2020). Political ethics of the administrators of local administrative organizations. *Journal of Buddhist Social Sciences and Anthropology*, 5(7), 410–426.
- Uwanno. B. (2019). *Conflicts in Thailand: Causes, effects and solutions*. Thairath Online.
<https://www.thairath.co.th/content/73086>
- Wattanasap. W. (2007). *Conflict: Principles and problem solving tools*. Center for Peace and Governance, King Prajadhipok's Institute.
- Yenjaima, R., & Suyaporm, S. (2018). Conflict in society: Theory and solutions. *Journal of MCU Social Science Review*, 17(2), 224–238.